

Kentlerde Covid-19'la Mücadelede Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal Belediyecilik: Tr 32 Bölge İncelemesi*

Social Municipality For Disadvantaged Groups In Fighting Covid-19 In Cities: Tr 32 Region Review

Ceyda ŞATAF¹, Seda TAPDIK²

Öz

Toplumsal hayatta eşit şartlara ve fırsatlara sahip olmayan bu sebeple de dezavantajlı grup olarak bilinen çocuk, genç, kadın, engelli, yaşlı, yoksul, kimsesiz ve işsizler, etnik kimlik, cinsiyet, göçmenlik vb. nedenlerle toplumdan dışlanmış kesimlerin sosyal sorunlarını çözümlenmeye yönelik hizmetler olarak da ifade edilen sosyal belediyecilik hizmetleri, halka en yakın birim olan belediyeler tarafından özellikle 5393 sayılı kanunun kabul edilmesiyle daha bir hassasiyetle yerine getirilmeye başlanmıştır. Sosyal belediyecilik, kentlerde zor şartlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışan bütün dezavantajlı kesimlerin günlük ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetleri kapsayan belediyecilik anlayışını ifade etmektedir. Dünya'daki Covid-19 pandemisiyle mücadele sürecinde özellikle dezavantajlı gruplar için yapılan sosyal belediyecilik faaliyetleri daha fazla önem kazanmıştır. Çünkü bu salgın sürecinden en fazla etkilenen kesim yine dezavantajlı gruplar olmuştur.

Çalışmada sosyal belediyecilik faaliyetleri; dezavantajlı gruplara yönelik olarak yapılan sosyal hizmetler ve yardımlar olarak sınırlandırılmıştır. İncelenen büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilikle ilgili faaliyetleri belediyelerin sosyal belediyecilikle ilgilenen birimler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu durumda dezavantajlı gruplar açısından sosyal belediyecilik faaliyetlerinin incelenmesi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, 2014'de yürürlüğe giren 6360 sayılı kanunla büyükşehir statüsüne kavuşmuş olan TR 32 bölgesinin (Aydın, Muğla ve Denizli) büyükşehir belediyelerinin Covid-19'la mücadelede dezavantajlı kesimlere yaptığı sosyal belediyecilik faaliyetlerini son dönemdeki stratejik plan ve faaliyet raporları çerçevesinde doküman analizi yöntemiyle incelenmektedir. Covid-19'la mücadele sürecinde sosyal belediyecilik kapsamında dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeterek, hizmet memnuniyetini üst düzeye çıkarmak için çabalayan büyükşehir belediyeleri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Dezavantajlı Gruplar, TR32 Bölgesi Büyükşehir Belediyeleri, Covid-19

Abstract

Children, young, women, disabled, elderly, poor, homeless, unemployed, ethnic identity, gender, immigration, etc., who don't have equal conditions and opportunities in social life, are known as disadvantaged groups. Social municipality services, which are expressed as services for social problems of those who are excluded from society due to reasons, have started to be carried out sensitively by municipalities, which are closest units to public, especially adoption of law 5393. Social municipality refers to the understanding of municipality that includes meeting the daily and compulsory needs of all disadvantaged segments who try to survive in difficult conditions in cities. Covid-19 in world social municipality activities especially for they have gained more importance. Social municipality activities, it's limited to social services and aids for "disadvantaged groups". Social municipality activities of metropolitan municipalities were evaluated within framework of social municipality units of municipalities. Examining social municipality activities in terms of they constitutes subject of study. This study's aim is to evaluate the social municipality activities of the metropolitan municipalities of the TR 32 region (Aydın, Muğla and Denizli), which gained the metropolitan status after 2012, to the disadvantaged in the fight against Covid-19, with the document analysis method within the framework of the recent strategic plan and activity reports. Within scope of social municipality, they take care of needs of they and strive to maximize service satisfaction.

Keywords: Social Municipality, Disadvantaged Groups TR32 Region Metropolitan Municipalities, Covid-19

* In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed. / Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. Bu çalışma Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından 11-13 Kasım 2021'de düzenlenen "Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi: Krizler, Belirsizlikler ve Arayışlar" kongresinde özet olarak sunulmuş ve özet metin kitabında yer almaktadır. Çalışma özet metinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

¹ Ceyda ŞATAF

ORCID ID: 0000-0002-7112-6546

Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Isparta, Türkiye, ceydasataf@sdu.edu.tr.

Assoc. Prof. Dr., Süleyman Demirel University, faculty of Economics and Administrative Sciences, Public finance department, Isparta, Türkiye, ceydasataf@sdu.edu.tr

² Seda TAPDIK

ORCID ID: 0000-0003-3411-1799

Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Devrek MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Yerel Yönetimler Programı, Zonguldak, Türkiye, seda.tapdik@beun.edu.tr

Dr., Zonguldak Bülent Ecevit University Devrek MYO, Management and Organization Department, Local Administrations Program, Zonguldak, Türkiye, seda.tapdik@beun.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 14.01.2022

Kabul Tarihi/Accepted : 11.06.2022

Çevrimiçi Yayın/Published : 13.06.2022

Makale Atıf Önerisi /Citation (APA):

Şataf, C., Tapdik, S. (2022). Kentlerde Covid-19'la Mücadelede Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal Belediyecilik: Tr 32 Bölge İncelemesi. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (1), 34-44. DOI:10.47899/ijss.1057455

1. GİRİŞ

Günümüzde kentler salt yerleşim alanı olmanın çok ötesine geçmiştir. Kent yönetiminden beklenen en önemli özelliklerinden biri artık demokratik yönetim anlayışıdır. Şüphesiz kentlerde demokrasi kavramı en çok da farklı kesimlerin ihtiyaçlarına yönelik kararlar oluşturmaktan geçmektedir. Yani kentte yaşayan tüm halkın -hangi kesimden olursa olsun- kentte verilen hizmetlere erişme noktasında adaletin sağlanıyor olması, kent demokrasisi özelinde durumun önemini ortaya koymaktadır. Kent yönetiminde dezavantajlı kesimlere yönelik yapılan her türlü ayrımcılık ya da dezavantajlı kesimlerin göz ardı edilmesi konusu günümüzde evrensel bir sorun olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 14³'te insan hakları ihlali olarak ifade edilmektedir. Zira bu konu devletlerin sorumluluğunda görülmüş ve TC Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından da İnsan Hakları Eylem Planı'na dâhil edilmiştir⁴. Bu anayasal düzenlemeler, kent yönetimi içinde önemli bir yere sahip olan belediyelerin bazı kesimlere yönelik uygulayacağı sosyal politikaları daha fazla önemsemesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Belediyelerce söz konusu politikaların uygulanması aynı zamanda sosyal belediyeçilik anlayışının da bir sonucudur.

Bu düşüncelerden hareketle çalışmada öncelikle kavramsal çerçeve başlığı altında kent yönetimi içinde dezavantajlı grupların yerine ve sosyal belediyeçilik anlayışı ile ilişkisine incelenmektedir. Ayrıca Türkiye'de dezavantajlı gruplara ait istatistiki verilerin paylaşılmasıyla çalışmaya kavramsal bir çerçeve çizilmiştir. Daha sonra ise örneklem olarak seçilen TR 32 Bölgesinde bulunan Aydın, Denizli ve Muğla Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik planları, 2020 faaliyet raporlarında dezavantajlı gruplara yönelik faaliyetleri ve bilhassa Covid-19 sürecinde bu faaliyetlerin nasıl etkilendiği incelenmiştir. En nihayetinde ise çalışmanın sonuç kısmında konuya dair tespitlerle ilgili bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kentsel mekânlar antik çağdan bu yana uygarlaşmayla ilişkilendirilmiştir. Dezavantajlı kesimlere yönelik yapılan ayrımcılık ise günümüzde insan hakları ihlali olarak değerlendirilmekte ve yine uygarlık ve gelişmişlikle ilişkilendirilmektedir. Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşamaya başlamasıyla kente ve kent yönetimine yüklenen anlamlar ve tanımlamalar da bir hayli değişiklik göstermiştir.

Küreselleşme dönemiyle birlikte özellikle insan hakları kavramı ve yansımalarının yükselişe geçtiği dönem itibarıyla kentlere yönelik ortaya çıkan önemli konular

Toprak (2016) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- Bugün kentler, dünya nüfusunun neredeyse yarısından fazlasına ev sahipliği yapmaktadır. Nüfus artışının çok hızlı olması gelişmişliğini tamamlayamamış ülkelerde endişeye sebep olurken, özellikle genç nüfus sayısındaki artış dikkat çekici bir hal almış durumdadır.
- Eşitsizlik evrensel bir sorun olarak ifade edilirken, gelir, tüketim, barınma, bilgi ve teknoloji gibi alanlar için erişimdeki farklılıklar eşitsizliği daha da artırmaktadır.
- Kentsel alanlarda giderek artan bir biçimde yoksulluk ve sosyal dışlanma yaşanmaktadır.
- Kentlerin sayıca artmış olması nedeniyle dünyadaki karbon emisyonlarının çok büyük bir kısmından kentler sorumlu tutulmakta olup, bu nedenle iyi planlanmış bir yönetim tarzında kentsel yerleşimler için karbon emisyonlarının azaltılması bir önkoşul olarak belirtilmektedir.

Yukarıda sözü edilen konular aynı zamanda kentlere dair sorunlardır ve sosyal belediyeçilik anlayışı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sorunlara ek olarak 2019'da ortaya çıkan ve küresel bir sorun haline alan Covid-19 salgını kent yönetimlerine düşen sorumlulukların daha fazla artmasına neden olmuştur. Kuşkusuz bu süreçten kent yaşamı içerisinde en fazla etkilenen yine dezavantajlı kesimler olmuştur.

Dezavantajlı grupların genel olarak çocuklar, yaşlılar, gençler, engelliler, kadınlar, yoksullardan oluştuğu söylenebilir. Bu grupların kent yaşamında haklarının gözetilmesi ancak kent yönetiminin uygulayacağı sosyal politikalarla mümkün olabilmektedir ve bu noktada göz önünde bulundurulması gereken bir başka konu kentsel alanlar temel günlük ihtiyaçların karşılandığı alanlardır. Dolayısıyla, kentte demokrasi anlayışından bahsedebilmek için kent yönetimlerince, kentlerde yaşayan dezavantajlı grupların bir kentli olarak hakkının gözetilmesi gerekmektedir.

Sosyal refah devlet anlayışının bir sonucu olarak sosyal belediyeçilik anlayışı devletin yerel örgütlenmelerince uygulanan sosyal politikalar kapsamında değerlendirilmeye alınmaktadır. Başka bir deyişle, sosyal belediyeçiliğin esas temelini yerel düzeyde uygulanan sosyal politika anlayışı oluşturmaktadır (Koçak ve Kavi, 2015: 36). Sosyal politika en genel tanımıyla toplumsal refahı artırmak amacıyla bireylerin sosyo-ekonomik haklarını koruma altına almak suretiyle yapılan faaliyetlerdir (Sallan Gül, 2018:171). Sosyal politikaların dezavantajlı grupları dikkate alarak etkin bir şekilde planlanması ve uygulanması ise sosyal belediyeçilik anlayışının bir sonucudur. Temelde sosyal

³ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 14.

⁴ Bknz. TC Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, İnsan Hakları Eylem Planı.

belediyecilik, kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişliğini hedeflediği gibi dışlanma riskiyle karşılaşma ihtimali olanlar dâhil tüm kent halkının taleplerinin karşılanmasını ifade etmektedir (Yaralı Akkaya ve Özkaplan, 2019:29). Çünkü kamusal hizmetlerin kentlerde sunulmasında ve kentlerin gelişmişlik düzeyinin artırılmasına yönelik yerel politikaların uygulanmasında en büyük sorumluluk belediyelere düşmektedir.

Daha ayrıntılı bir şekilde tanımlanacak olursa sosyal belediyecilik, söz konusu belediyeye sosyal alanlarda planlama sorumluluğu yüklemektedir. Bu sorumluluk, belediyenin harcamalarının konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunmasına yönelik şekilde planlanmasını ifade ederken, aynı zamanda dezavantajlı durumda olanlara yapılacak yardımların ve sosyo-kültürel faaliyetlerin yapılabilmesi için politikalar oluşturulmasını, özellikle kentte yaşayan tüm kesimler arasında sosyal güvenlik ve adalet duygusunu korumaya ya da güçlendirmeye yönelik sorumluluk yükleyen bir modeldir (Es, 2007:95).

Sosyal belediyecilik hizmetleri bağlamında Covid-19 sürecinde bazı hizmetler ön plana çıkmıştır. Özellikle çoğu işyerinin faaliyetini durdurması, ekonomik yönden çoğu kişiyi etkilemiş, kent yoksullarının sayıca artmasına neden olmuştur. Bu nedenle yoksul kesimlerin temel gıda ve hijyen malzemesi ihtiyaçlarının belediyeler tarafından aynı ya da nakdi yardımlarla desteklenmesi önem kazanmıştır. Belediyeler bu kesimlere doğrudan veya dolaylı yollarla yapılacak yardımları organize etmiş, toplumsal dayanışmayı da desteklemiştir. Pandemi döneminde, bunun çeşitli örnekleri yaşanmıştır (askıda fatura uygulaması ve ekme, vb) (Etiler,2020:72).

1982 Anayasasına göre Türkiye Cumhuriyet sosyal devlet ilkesini benimsemiştir. Anayasal sosyal devlet ilkesine ve 5393 Sayılı kanunla yapılan düzenlemeye göre yerel yönetimlere de sosyal politikalar bazında birtakım sorumluluklar düşmektedir. 5393 Sayılı kanunda hemşehriliğin tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre "Vatandaşlar ikamet ettiği yerin hemşehrisidir ve hemşehrilerin belediye karar ve hizmetlerine katılım belediye faaliyetleri konusunda bilgilenme ve belediye yönetiminin yardımlarından faydalanma hakları vardır" (5393 md.13/1). Kanunda yapılan tanımdan anlaşılacağı üzere söz konusu kentte ikamet eden tüm hemşehriler ayırım yapılmaksızın kent hakkından aynı şekilde faydalanma fırsatına sahip olmalıdır. Bir vatandaşlık hakkı olmasının yanı sıra kent hizmetlerine her kesimin erişimi konusu günümüzde, yerel demokrasinin de en önemli gerekçesi olması sebebiyle belediyelerin, bu yönde oluşturacağı sosyal politikalarla kent yönetimi anlayışına vizyoner bir katkı sağlayacağını da göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Ayrıca insan hakları, demokrasi, liberalizm gibi kavramların yükselişe geçtiği bir dönemde hazırlanan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, dönem olarak 1996-2000 yıllarını kapsamaktadır ve planda bir takım kamusal hizmetlerin yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılacağına dair ifadeler yer verildiği görülmektedir. 2003'te 5018 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesiyle yerel yönetimlere (belediyeler ve il özel idareleri) bağlı ya da yerel birimlerin oluşturdukları veya üyesi olunan birlikler ve yönetimler stratejik plan, faaliyet raporları ve performans programları hazırlamakla sorumlu tutulmuşlardır.

Kentlerde hakkı gözetilmesi gereken kesimin nüfus büyüklüğünün farkına varılabilmesi için ulusal düzeyde dezavantajlı gruplara yönelik verilerin incelenmesi yerinde olacaktır. TÜİK'ten alınan 2019 verilerine göre, Türkiye'de görme sorunu olan bireyler yaşla paralel olarak artmakla birlikte toplam nüfusun %5,8'ini oluştururken, işitme sorunu olan bireyler yine yaş alma ile düzenli olarak artarak toplam nüfusun %4,4'ünü oluşturmaktadır. Yine yaş grubuna göre yürüyemeyenler (%5,5) ve merdiven inip çıkamayanların (%7,9) oranları incelendiğinde yaşa bağlı olarak nüfus içindeki oranın arttığı gözlemlenmektedir (TÜİK, 2019). Bu durum herşeyden önce sağlıklı olan her bireyin aynı zamanda bir engelli adayı olabileceğinin de bir göstergesidir. Ayrıca, yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte görme/işitme ile yürüme/merdiven inip çıkma sorunu olan bireylerin ülke nüfusu içinde artış göstereceği sonucunun çıkarılmasını da mümkün kılmaktadır.

Kadınlar, kadın-erkek arasında yaşamın birçok alanında (toplumsal/ ekonomik/ siyasal) eşitsizlik söz konusudur ve bu belli bir bölge ya da ülkeye mal edilemeyecek evrensel bir sorun niteliği taşımaktadır. Geçmişten günümüze mevzuatta tüm düzenlemelerin yapılmış olmasına karşılık sorunun çözüm noktasına dahi yaklaşamıyor olması çözüm için yerel bazlı yürütülecek politikalara da ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Çünkü bu dezavantajlılık durumundan dolayı mağduriyet yaşayan kadınlar dünya nüfusunun yarısını oluşturmaktadır. Türkiye'de ise 2020 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, kadın nüfusu 41 milyon 698 bin 377 kişi olarak belirlenmişken, erkek nüfusu 41 milyon 915 bin 985 kişi olarak kaydedilmiştir. Yani, Türkiye'de nüfusun %49,9'unu kadınlar, %50,1'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Yine TÜİK verileri incelendiğinde iş gücüne katılım oranı cinsiyete göre incelendiğinde 2019'da erkeklerin %72'si iş gücüne katılım gösterirken, bu oran kadınlar için %34,4 olarak görülmektedir. Bölgesel bazlı incelendiğinde en yüksek istihdam oranı, %53,0 TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli); en düşük istihdam oranı %30,0 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesinde olduğu görülmektedir. En yüksek kadın istihdam oranı, %38,6 ile TR90 (Trabzon, Ordu,

Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesinde olmuştur. Sınıflandırması fark etmeksizin tüm ülkelerde yapılan kadın emeği ayrımcılığı ülkelerin kalkınmalarının önündeki önemli sorunlardan biridir (Doğaner Gönel, 2010: 132). *Çocuk, Genç ve Yaşlılar* için durum incelendiğinde, ADNKS sonuçları esas alındığında; 2020 sonu itibarıyla, toplam nüfusun 83 milyon 614 bin 362 kişi iken bunun 22 milyon 750 bin 657'sini çocukların oluşturduğu görünmektedir. Hesaplanan nüfus öngörülerine dayanarak; çocuk nüfus oranının 2025'de %26,6, 2030'da %25,6, 2040'da %23,3, 2060'da %20,4 ve 2080'de %19,0 olacağı tahmin edilmektedir.

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçları nezdinde gençlerde işgücüne katılım oranı, 2019'da %44,4 iken 2020 yılında %39,1 olmuştur. Genç erkeklerde işgücüne katılım oranı 2019'da %55,9 iken 2020'de %50,1; genç kadınlarda bu oran 2019'da %32,6 iken 2020'de %27,5 olarak tespit edilmiştir.

Yaşlı nüfus, 2015'de 6 milyon 495 bin 239 kişi iken son beş yılda %22,5 artarak 2020 yılında 7 milyon 953 bin 555 kişiye ulaşmıştır. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2015'de %8,2 iken, 2020'de %9,5'e yükselmiştir. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2025' te %11, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir. Tahmini veriler yaşlılara yönelik hazırlanması gereken kamu politikalarının aciliyetini oldukça açık bir şekilde göstermektedir.

TÜİK işgücü istatistiklerine göre, Gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçları, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ına göre hesaplanan yoksulluk oranı, 2015'de Türkiye geneli için %21,9 iken 2019 yılında %21,3 olmuştur. Bu oran, yaşlı nüfus için 2015'de %18,3 iken 2019'da %14,2 olmuştur. Yaşlı nüfusun yoksulluğu cinsiyete göre incelendiğinde, yoksul yaşlı erkek nüfus oranı 2015 yılında %17,8 iken 2019 yılında %12,1' gerilemiştir. Bu nüfus oranları içinde yoksulluk ve işsizlik incelendiğinde, yoksul yaşlı kadın nüfus oranı 2015'de %18,6 iken 2019'da %15,9 olarak belirlenmiştir. Gençlerde işsizlik oranı ise, 2019'da %25,4 iken 2020'de %25,3 olmuştur. Genç erkeklerde işsizlik oranı 2019'da %22,5 iken 2020'de %22,6 olurken genç kadınlarda bu oran 2019'da %30,6 iken 2020'de %30,3 olarak belirlenmiştir.

Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı 2019'da %26,0 iken 2020'de %28,3 olarak belirlenmişken, ne eğitimde ne istihdamda olan genç erkeklerin oranı 2019'da %18,3 iken 2020'de %21,2'ye yükselmiş görünmektedir. 2019'da Genç kadınlarda bu oran %34,0 iken 2020'de

%35,7 olarak açıklanmıştır (TÜİK, 2020).

İncelenen veriler ve araştırma sonuçlarında dezavantajlı grupların (engelli, kadın, genç, yaşlı) nüfus büyüklüğü bakımından istihdam verileri düşünüldüğünde, istihdamdaki nüfus büyüklüğünün bir ülkenin *kalkınmasında* etkisinin büyüklüğü de ortaya çıkmış olmaktadır. Ayrıca dezavantajlı grupların toplumsal/siyasal hayata katılımlarının artırılması için yapılan politikalar ülkelerin gelişmişlik düzeyine de etki etmektedir. Bu bakımdan, kent yönetiminin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması/ gelişmesi için hazırlanacak ve uygulanacak politikaların ayrıca önemli olduğu ortadadır.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından bölgesel kalkınma farklılıklarını minimum seviyeye indirgeyebilmek, Avrupa Birliği'ndeki ve ülke kapsamındaki bölgelerle kıyaslayabilmek amacıyla oluşturulan İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) yapılmıştır. "İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması üç düzeydedir: İlk aşamada yönetim yapısına uygun olarak 81 il, 3. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi açılardan benzeyen illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de göz önüne alınarak gruplanmasıyla 26, 2. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır (TÜİK,2005).

TR32 Düzey 2 Bölgesi, Türkiye'nin güneybatısı bölümünde, Aydın, Denizli ve Muğla illerinden oluşmaktadır (TR32 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014- 2023). TR 32 bölgesinin toplam nüfusu 3.160.772'dir.Yaş grubuna göre çocuk toplam nüfus 712.219'dur. Yaşlı bağımlılık oranı⁵ %18,64'tür. TÜİK,2020). Alan araştırmasına konu olan bu bölgede de dezavantajlı gruplar için oluşturulabilecek yerel politikalar için sayısal verilere ayrıntılı ulaşılması politikaların uygulanması aşamasında kolaylık sağlayacaktır.

3. ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Çalışmada, TR 32 bölgesindeki büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik alanındaki dezavantajlı gruplara yönelik politikaları, hedefleri ve uygulamalarının değerlendirilmesi yapılırken birtakım çıkarımlarda bulunulması amaçlanmıştır. Covid-19 pandemisinde birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetleri oldukça önem kazanmıştır. Bu nedenle çalışmada dezavantajlı gruplara yönelik belediyelerinin sosyal belediyecilik alanındaki faaliyetlerinin incelenmesi ve pandemi sürecinde sosyal belediyeciliğe yönelik

⁵ Yaşlı bağımlılık oranı: 65 yaş üzerindeki yaşlıların, çalışma çağındaki (15-64 yaş arası) nüfusa bağımlılığının ölçüsüdür (Bknz. Başol,2019:39).

hizmetlerde yaşanan değişimlerin görülebilmesi açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Çalışmada TR32 bölgesindeki büyükşehir belediyelerinin incelemesinde zaman ve kaynak ulaşılabilirliğini en verimli şekilde kullanabilmek için 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planları ve 2020 faaliyet raporlarının dezavantajlı kesimlere yapılan sosyal belediyecilik ile faaliyet ve uygulamalarla çalışma sınırlandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Metodu

Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik alanında faaliyetlerini 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planları ve 2020 faaliyet raporlarından elde edilen bilgiler esas alınarak nitel araştırma yöntemi olan “doküman analizi”⁶ metoduyla incelenmiştir. Böylece 2020’de TR32 bölgesinin büyükşehir belediyelerinin dezavantajlı gruplara yönelik yaptığı sosyal belediyecilik faaliyetleri, hedefleri, performans göstergeleri ve hedefleri karşısında elde ettikleri sonuçlarına yönelik veriler değerlendirilmiştir.

3.4. TR 32 Düzey 2 Bölgesi Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Sosyal Belediyecilik

Çalışmada incelenmek üzere TR 32 Düzey 2 bölgesindeki yer alan büyükşehir belediyeleri seçilmiştir. Bu bölgede yer alan illere (Muğla, Denizli, Aydın) 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile büyükşehir statüsü verilmiştir. Türkiye’de belediyelerin gelir kaynakları hakkında genel ilkeler Anayasa ve 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5779 Sayılı İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun olmak üzere diğer ilgili mevzuatlarda düzenlenmiştir. Tüm bunlar ışığında büyükşehir statüsündeki belediyeler ile diğer kademedeki belediyelerin gelirleri ve bütçeleri arasında ciddi farklılıklar söz konusudur ve bu durum politika uygulamaları, proje ve etkinlik planlarını da fazlasıyla etkilemektedir. 2014 yılından sonra büyükşehir statüsü kazanan belediyelerin bu farkı daha fazla hissetmesi ise mümkün görünmektedir. Ayrıca TR 32 Düzey 2 bölgesindeki yer alan büyükşehir belediyelerinin bulunduğu kentler sanayi, turizm gibi farklı kaynaklara sahip olması sebebiyle sosyal politikalara daha rahatlıkla

harcama yapabilecekleri göz önünde bulundurulmuştur. Dolayısıyla hem büyükşehir olmaları hem de farklı gelir kaynaklarının da bulunması TR 32 Düzeyindeki belediyelerin planlarının incelenmek istenmesinde gerekçe olarak düşünülmüştür.

3.4.1. Denizli Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Anlayışı

Sosyal Belediyecilik Kavramı, Denizli büyükşehir belediyesinin 2020-2024 stratejik planının temel değerler kısmında:

- ✓ **Duyarlılık değerinde**, “Genç, kadın, yaşlı ve engelli kişilere yapılan hizmetlere öncelik tanımak”,
- ✓ **Vatandaş odaklı değerinde** “Kentin, sağlıklı ve refah içinde yaşanabilecek çağdaş bir kent düzeyinde olabilmesi için ulaşılabilir, güvenilir, saydam, hesap verilebilir, kaliteli ve vatandaş odaklı hizmet verme”,
- ✓ **Sürekli gelişim değerinde** “Halkın iş ve toplumsal ilerlemesine destek vermek amacıyla kültür- sanat, eğitim ve sporu devamlı katkı sağlamak” ifadeleri yer almaktadır.
- ✓ **Sosyal Belediyecilikle İlgili Sorumlu Daireler**, Kültür ve sosyal işler dairesi başkanlığı, Sosyal hizmetler dairesi başkanlığıdır.
- ✓ **PESTLE⁷ Analizi, Sosyokültürel etkenler aşamasında**, kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi, istihdam uygulamalarıyla şehrin ekonomisine katılımı sağlayabilmesi, sosyal belediyeciliğin benimsenmesi, kadının ekonomik hayata dahil edilmesi, eğitim sürecine katkı sağlanması **tespit** edilmiştir. **Ne yapılmalı?** Dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal hizmetlerin artırılması, kadının aile ekonomisine destek vermesi için yapılan projelerin sayısının yükseltilmesi, öğrencilere verilen eğitim katkısının ilerletilmesi öneri olarak sunulmuştur.

GZFT⁸ Anaizinde Güçlü Yönler, halkla kurulan güçlü iletişim ve üretilen projeler, **Zayıf Yönler**, yapılan hizmetlerin vatandaşa anlatılmasındaki tanıtım eksikliği, mevcut projelerin uygulanabilir olup olmadığının ve etkinliğinin denetiminin yapılmaması, **Tehditler**, belediye gelirlerinin kısıtlı olması, Alınan göçler nedeniyle sosyal dokuda yaşanan değişikliklerdir (Denizli Büyükşehir Belediyesi,2020-2024 stratejik planı: 10, 53-58).

3.4.2. Denizli Büyükşehir Belediyesinin Dezavantajlı

⁶ Nitel bir araştırma tekniği olan doküman analizi, yazılmış belgelerin içeriğini titiz ve sistemli bir şekilde analiz etmektedir. Mana çıkarmak, belirli bir konu hakkında anlayış oluşturmak, deneye dayalı bilgi geliştirmek amacıyla verilerin incelenip yorumlanmasını sağlamaktadır (Bknz, Kırıl,2020:173).

⁷Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Yasal ve Çevresel faktörlerin incelenerek, önemli ve hemen harekete geçilmesi gerekenleri tespit etmek ve bu faktörlerin,

olumlu- olumsuz, kimleri etkilediğini ortaya çıkarmak için yapılan bir analizdir (Bknz.Kandemir vd,2018:5).

⁸ İncelenen kurumun/sistemin/sürecin güçlü alanlarını ve zayıf alanlarını belirlemede ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir tekniktir (Bknz.Kandemir vd,2018:14).

Gruplara Yönelik Sosyal Belediyecilik Çerçevesindeki Stratejik Amaç ve Hedefler

STRATEJİK AMAÇ 7: Şehir ve halkın düzeninin düzeltilmesine, yaygın hale gelmesine ve sosyal birleşmeye destek verilmesi, ait olma hissinin artırılması ve kırılganlığın önlenmesi

HEDEF 7.1: Dezavantajlı grupları desteklemek ve toplumsal yaşamla bütünleşmelerini sağlamak

Dezavantajlı hanelere yönelik mal/ürün ve mali yardımlardan memnuniyet oranı %100 olarak gerçekleşmiştir. Evde sağlık, bakım destek ve hasta nakletme hizmeti sunulan hane sayısı 16.000 hedeflenirken 4.611 haneye ulaşılmıştır. Bu hedefin gerçekleşme oranı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bunun nedeni ise Covid-19 nedeniyle hizmete bir süre ara verilmiştir. Dezavantajlı gruplara yönelik sağlık amaçlı alınan malzeme sayısı 280 birim hedeflenmişken 50 tane malzeme alımı yapılabilmektedir. Bu hedefin gerçekleşme oranı da oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Çünkü Denizli büyükşehir belediyesine gelen taleplerin belirlenen kriterlere uygun olmadığı tespit edilmiştir (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet Raporu: 403).

HEDEF 7.2: Sosyal yardımların etkinliğini artırmak

Genel evlere taziye çadırı hizmetinin ulaştırılma oranı %100 hedeflenmişken bu hedef %66,67 oranında gerçekleşmiştir. Bunun sebebi ise Covid-19 nedeniyle hizmete bir süre ara verilmiştir (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 403).

STRATEJİK AMAÇ 8: Kültür zenginliği ve çeşitliliğin korunarak geliştirilip şehir kültürünün sürekliliği niteliğindeki aktif sosyo-kültürel hayata bütün grupların katılımının sağlanması

HEDEF 8.1: Kültürel değerleri tanıtarak ve kültürel-sanatsal ve toplumsal faaliyetleri geliştirip geniş kesimlere yaymak

Denizlili sanatçıları ve çalışmalarını tanıtarak kitap ve yöresel müzik albüm sayısı 18 hedeflenmişken 26 albüm sayısına ulaşılmıştır. Hedeflenenin üstünde gerçekleşmesinin nedeni ise vatandaşın gelen talepler doğrultusunda albüm sayısının artması olmuştur. 1.268 öğrencinin sosyal etkinlik merkezi uygulamalarına katılması hedeflenmişken katılan öğrenci sayısı 1.267 öğrenci katılmıştır. 4.200 kişinin konservatuvar, tiyatro ve halk oyunları çalışmalarına katılması hedeflenmiş ancak Covid-19 tedbirleri kapsamında yaz döneminde kurslarının açılmaması nedeniyle 2.656 kişi kurslara katılım sağlamıştır. Düzenlenen festival ve fuarlar, etkinlikler, bilgi şöleni, seminerler, 190 olarak hedeflenmiş ancak, Covid-19 önlemleri çerçevesinde düzenlenecek programlar iptal edilmiş ve 83 tane faaliyet gerçekleştirilmiştir. (Denizli

Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 401).

STRATEJİK AMAÇ 10: Denizli ili'nin rekabet performansını artırması yönünde destek faaliyetlerinin ilerletilmesi ve uygulanabilmesi

HEDEF 10.2: İstihdam faaliyetleriyle şehrin ekonomisine destek vermek

Meslek edindirme kursuna katılan kişi sayısı 1.880 hedeflenmişken 1.980 kişi kurslara katılım sağlamıştır. Açılan iş kazanımı kursu olarak (el sanatları ve el becerileri kursları) 53 kurs hedeflenirken 50 tane kurs açılmıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 401).

STRATEJİK AMAÇ 9: Vatandaşın spora mevcut ilgisini artırarak sporun bir yaşam şekli haline getirilmesi

HEDEF 9.1: Spor etkinliklerini ilerleterek geniş kesimlere yayabilmek

Düzenlenen spor kurslarına katılan kişi 70.000 hedeflenmişken 23.893 kişi spor kurslarına katılmıştır. Bunun nedeni ise Covid-19 nedeniyle hizmete bir süre ara verilmiştir. Desteklenen amatör spor kulüp olarak sayısı 118 kulüp hedeflenmişken 7 spor kulübü desteklenmiştir. Çünkü Covid-19 pandemisinden kaynaklı amatör spor kulüpleri aktif olamamıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu, 2020: 403).

HEDEF 9.2: Vatandaşın sağlıklı yaşam alışkanlıklarını geliştirerek, buna elverişli yerler kurmak

Yeni çocuk oyun grubu sayısı 5 hedeflenmiş ve bu sayıya ulaşılmıştır. Hedef %100 gerçekleştirilmiştir (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu, 2020: 403).

3.4.3. Aydın Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Anlayışı

Sosyal Belediyecilik Kavramı, Aydın Büyükşehir Belediyesinin 2020-2024 stratejik planında temel değerler kısmında sosyal belediyecilik kavramına yer verilmektedir.

- ✓ **Sosyal Belediyecilikle İlgili Sorumlu Birimler,** -Sosyal hizmetler dairesi başkanlığı, Kadın ve aile hizmetleri dairesi başkanlığı, Sağlık işleri dairesi başkanlığı, Kültür ve sosyal işler dairesi başkanlığı, Gençlik ve spor hizmetleri dairesi başkanlığıdır.
- ✓ **PESTLE Analizi, Ekonomik Tespit olarak,** İşsizlik oranındaki artış görülmüştür. **Tehdit ise** sosyal yardım talebinin artmasıdır. **Sosyokültürel Tehdit olarak** kentte yaşlı nüfusun artması ve kentin ortalama yaşının yükselmesidir. **Ne yapılmalı?** Yaşlıların yaşam kalitesini arttırmaya yönelik hizmetlere ağırlık verilmesi önerilmiştir.

- ✓ **GZFT Anaizi, Güçlü Yönler**, Sosyal Belediyeciliğin benimsenmiş olması, vatandaş odaklı projelerin çokluğudur. **Tehditler**, sosyal yardımlara olan talebin artması, yaşlı nüfusun artması ve kentin ortalama yaşının yükselmesidir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020-2024 stratejik planı:14, 57-58, 60-61).

3.4.3.1. Aydın Büyükşehir Belediyesinin Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal Belediyecilik Çerçevesindeki Stratejik Amaç ve Hedefler

STRATEJİK AMAÇ 5: Kent Yoksulluğunun oluşmasına müsaade etmeyen hizmet anlayışı ile dezavantajlı gruplara pozitif ayrımcılık tanıyarak toplumun tüm kesimlerine çağdaş, güvenli, mutlu bir kent yaşamı sağlamak,

HEDEF 5.1: Dezavantajlı gruplara koruyucu, eğitici ve güçlendirici sosyal hizmetler sunulması

Terapi merkezlerinde hizmet verilecek kişi sayısı hedef gösterge değerine Covid-19 pandemisi nedeniyle kısmen ulaşılabilmektedir. 50 kişi hedeflenmişken 20 kişiye hizmet verilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 149). Destek verilecek dezavantajlı kişi sayısı, hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir. 400 dezavantajlı kişiye destek verilecekken Covid-19 pandemisi nedeniyle 423 kişiye destek verilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi 2020 faaliyet raporu: 150).

HEDEF 5.2: Yardıma muhtaç kişilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi

İhtiyaç sahiplerinin yakacak, gıda, sıcak yemek yardım taleplerinin karşılanması açısından bir değerlendirme yapıldığında, performans göstergelerinde hedeflenen oranlara ulaşılabildiği görülmektedir. Ziyaret edilecek hane sayısında ise Covid-19 pandemisi dolayısıyla vatandaşların talebi doğrultusunda gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir. 51.000 hane hedeflenmişken 96.499 hane ulaşılmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 150).

HEDEF 5.3: Toplumsal uzlaşma, dayanışma ve huzuru tesis edici organizasyonların düzenlenmesi

Covid-19 pandemisi dolayısıyla toplumsal etkinlik (iftar, vb.) düzenlenememiş olup bunun yerine hizmet vatandaşlara sıcak yemek ve kahvaltı dağıtımları olarak gerçekleştirilmiştir. Hedeflenen 805.000 kişiye ulaşılamamıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu:150).

STRATEJİK AMAÇ 6: Tarıma dayalı gelirlerin ve istihdamın artırılması doğrultusunda, kırsal nüfusu destekleyecek, kooperatifçiliği yaygınlaştıracak, üretim ve pazarlama gücünü uluslararası ölçeğe taşıyacak faaliyetler yürütmek

HEDEF 6.2: Kırsal nüfus ekonomisinin güçlendirilmesi ve

istihdamın artırılması

Tarımsal üretimi desteklenecek hane sayısı performans göstergesine hedeflenen değer üzerinde gerçekleşmiştir. 110 hane sayısı hedeflenmişken, 150 hane ulaşılmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu:151).

STRATEJİK AMAÇ 7: Tüm canlıların yaşam kalitesini arttırmaya yönelik evrensel değerlere saygılı, sürdürülebilir sağlık hizmetleri sunmak

HEDEF 7.2: Etkin bir şekilde sağlık hizmetlerinin verilmesi ve bu hizmetlerin sürekliliğinin sağlanması

Evde bakım hizmeti verilecek kişi sayısı, cenaze ve hasta nakil hizmeti sayısı performans göstergelerine hedef göstergeye yakın bir şekilde gerçekleşmiştir. Birinci göstergede hedeflenen 150.000 kişi yerine 125.392 kişiye hizmet verilmiştir. İkinci göstergede hedeflenen 3750 iken 3099 hizmet verilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 149).

HEDEF 7.3: Engelli bireylerin yaşam kalitesini arttırıcı çalışmalar yapılması

İletişime geçilecek engelli sayısı, Engelli ulaşımını kolaylaştırıcı düzenleme alanı, Erişilebilir Araç Sayısı, Dezavantajlı gruplar için düzenlenecek etkinlik sayısı, performans göstergelerine bakıldığında Covid-19 pandemisi nedeniyle vatandaşlardan gelen talepler doğrultusunda birinci performans göstergesinde hedeflenen sayının üzerine çıkmıştır. İletişime geçilecek engelli sayısı 6600 hedeflenirken, 10.437 kişiye ulaşılmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 131). Diğer göstergelerle ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

HEDEF 7.4: Toplumdaki spor bilincinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin geliştirilmesi

Amatör spor kulüplerine verilecek destek oranı, performans göstergesinde hedef göstergeye yakın bir orana ulaşılmıştır. Düzenlenecek spor organizasyonu sayısı performans göstergesinde ise Covid-19 salgını nedeniyle organizasyonlar yapılamadığından hedef gösterge doğrultusunda faaliyet yürütülemediği (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu:139).

STRATEJİK AMAÇ 8: Doğal, tarihi ve kültürel değerleri koruma-kullanma dengesi içerisinde değerlendirerek; kültür, sanat ve turizm faaliyetlerini desteklemek ve öncelikle gençler olmak üzere kenti geleceğe hazırlamak

HEDEF 8.2: Gençlerimizin, çocuklarımızın sosyalleşmelerine ve eğitim hayatlarına katkı sağlayacak faaliyetlerin yürütülmesi

Eğitim programlarından yararlanacak kişi sayısı performans göstergesinde hedef göstergeye kısmen ulaşılmıştır. 15.000

kişi hedeflenirken Covid-19 salgını nedeniyle 5000 kişiye ulaşılmıştır. Danışmanlık programlarından yararlanılacak kişi sayısı performans göstergesinde hedeflenen 2000 kişiye kısmen ulaşılmıştır. Covid-19 salgını nedeniyle 600 kişi yararlanabilmiştir. (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu:145).

HEDEF 8.3: *Sanatsal, kültürel ve sportif etkinliklerle sosyal yaşama katkı sağlanması*

Düzenlenecek anma ve resmi-dini bayram etkinlikleri, sergi, tiyatro gösterisi, halk konserleri, çocuk tiyatrosu, sempozyum ve toplantı sayısı verilerine Covid-19 pandemisi nedeniyle ilk beş performans göstergesindeki hedef gösterge değerine kısmen ulaşılmıştır. Diğer kalan göstergelere ise hedef gösterge doğrultusunda faaliyet yürütülemediği (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 145-146).

3.4.4. Muğla Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Anlayışı

- ✓ **Sosyal Belediyecilik Kavramı,** Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planın amaç, vizyon ve temel değerler kısmı incelendiğinde sosyal belediyecilik kavramına yer verilmediği görülmektedir. Ama amaç ve hedefler kısmında sosyal belediyeciliğe yönelik amaç ve hedeflere değinilmektedir.
- ✓ **Sosyal Belediyecilikle Sorumlu Birimler,** Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilikle ilgili sorumlu birimleri Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığıdır.
- ✓ **PESTLE Analizi, Ekonomik unsurlarda yer alan Tehdit kısmında:** Kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarla ilişkilerin olumsuz etkilenmesi, kırsal kesimden kente göçün artış olması, kültüre yönelik çatışmanın artış göstermesi, büyük bir şekilde göç edilmesi ifadeleri yer almaktadır. **Ne Yapılmalı?** kısmında kırsal kesimdeki üretim faaliyetlerine destek verilmesi, çeşitli kesimleri toplayarak etkinlikler yapılarak kültürel alanda etkileşimi sağlamak biçiminde ifade edilmektedir. **Teknolojik unsurların Tehditler kısmında:** Veri azlığı nedeniyle kent bilgi sisteminin geliştirilememesi ifade edilmiştir. Buna yönelik **Ne yapılmalı?** kısmında ise kentte sosyal doku envanteri (engelliler bilgi sistem, hasta kişilerin nakilleri ve evde bakım hizmetlerine yönelik istatistiksel coğrafi haritalandırma) hazırlanması ve buna uygun şekilde yapılacak yatırımların bölge özelinde tespit edilmesi ifadesi yer almaktadır.
- ✓ **GZFT Analizi, Güçlü Yönler, Sosyal belediyecilik anlayışının üst seviyede olmasıdır. Zayıf Yönler,** Belediye hizmet ve projelerinin yeterince tanıtılmaması, bölgesel bazda koordinasyon

birimlerinin yetersiz olması, birimler arası koordinasyon eksikliğinin bulunmasıdır. **Tehditler,** işsizlik oranının artması, sağlık sektöründe hizmet veren kuruluşların yetersizliği, yazın nüfusun artışıyla birlikte suçların ve toplumsal vakalar artış göstermektedir (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020-2024 Stratejik Planı: 6,33,35).

3.4.4.1. Muğla Büyükşehir Belediyesinin Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal Belediyecilik Çerçevesindeki Stratejik Amaç ve Hedefler

STRATEJİK AMAÇ 2: *Kentte sosyal belediyecilik anlayışını ve sağlıklı bir şekilde yaşamayı hâkim kılmak*

HEDEF 2.1: *Halka ve bütün dezavantajlılara yönelik sosyal belediyecilik anlayışının gerekliliklerini tam olarak yapmak*

Hizmetlerden yararlanan yaşlı, kadın, çocuk ve engelli birey sayısı, Sosyal yardımlardan faydalanan kişi sayısı, bu hedefe yönelik performans göstergeleridir. 2020 yılı içerisinde tüm dünyayı etkileyen pandemiden kaynaklı olarak uygulanan kısıtlamalar kapsamında hastalığın seyrine olumsuz etki edeceği düşünülen hizmetlere ara verilmiştir. Bu sebeple hedeflenen rakamlarda, sapmalar oluşmuştur. Pandemi sebebiyle sosyal yardımlar artırılmıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020 faaliyet raporu: 198).

HEDEF 2.2: *Sağlık hizmetlerinin içeriğini ve kalite seviyesini artırmak*

Pandemi nedeniyle hastalığın bulaşma riskini arttıracak ön görüldüğünden beslenme eğitimleri ve uygulamalı olarak verilen ilk yardım eğitimleri yapılamamıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 199).

STRATEJİK AMAÇ 3: *Muğla'nın kültür yaşamını daha zengin bir kent şekline dönüştürmek*

HEDEF 3.1: *Muğla'nın farklı seviyelerdeki 13 ilçesinin sosyo-kültürel durumuna göre etkinliklerin sayısını artırarak, daha büyük kesimlere ulaşmasını sağlamak*

2020 yılında düzenlenen tiyatro etkinlikleri sayısı, düzenlenen konser organizasyonları sayısı, düzenlenen şenlik ve festival sayısı olarak ifade edilen tüm performans göstergelerinde istenilen hedeflere ulaşılmıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 200).

HEDEF 3.2: *Tiyatro gösterisi, konserler, şenlikler ve festivaller hariç, kültürün ve sanatın artmasına katkısı olacak etkinlikleri artırmak*

Atölye ve şehir kütüphanesi kurarak düzenlenecek faaliyet sayısı, düzenlenen kültür gezisi sayısı, düzenlenen görsel sanatlarla alakalı etkinlik sayısı, pandemi etkileri sebebiyle vatandaşlarımızı bir araya getirecek geziler ve faaliyetler hedeflenen düzeyde gerçekleştirilememiştir.

Sadece bir tane kültür gezisi yapılabilmektedir (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 201).

HEDEF 3.3: *Muğla Büyükşehir Belediyesi Orkestrasının geliştirilmesini sağlamak, Muğla'da düzenlenecek evrensel müzik etkinliklerini artırarak destek vermek*

Orkestra konser sayısı ve orkestra ile yapılan festival sayısı performans göstergelerinde istenilen hedeflere ulaşılmıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020 faaliyet raporu, 201).

HEDEF 3.4: *Muğla Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarındaki bölümlerde okuyan öğrenci sayısını yükseltmek, yetiştirdiği sanatçılarla Muğla'nın kültürel yaşamına destek vermek*

Pandemi süreci eğitim-öğretim faaliyetlerimizin gerçekleştirilmesini engellemiş olup, Konservatuvar bölümü eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirilememiştir. Yine de halk dansları bölümü gibi bölümler faaliyetlerinin gerçekleştirilememesi riskinin olumsuz etkilerini azaltmak için eğitim videoları çekmiştir (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu: 201).

STRATEJİK AMAÇ 7: *Öncelikle gençler olmak üzere bütün yaş gruplarına sporu sevdirmek*

HEDEF 7.1: *Belediyedeki spor dallarıyla yapılan etkinlikleri ve amatör sporu destek verecek faaliyetleri artırmak*

Amatör liglerin ertelenmesi sebebiyle ligler periyodik olarak parçalara bölünmüş olup bu doğrultuda ildeki spor kulüplerine hedeflenen sayıda aynı destek gerçekleştirilememiştir (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 faaliyet raporu:200).

HEDEF 7.2: *İldeki bütün gençlerin sosyal etkinliklere katılımı Sosyal Gençlik Masası tarafından sağlanmalı*

Düzenlenen eğitim ve kurs sayısının yanı sıra gençlerin düzenleyeceği, Muğla kültürünü tanıtacak ve kentin tanıtımına katkı sağlayacak etkinlik sayısı, öğrencilerin spor ve kültür-sanatla alakalı projelerine verilecek destek sayısı, performans göstergelerinde Covid-19 pandemi sürecinde eğitim-öğretim hizmeti veren kurum-kuruluşların yüz yüze eğitim yapamaması sebebiyle hedeften sapılmıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020 faaliyet raporu: 209).

HEDEF 7.3: *Sporu yaygın hale getirmek için yapılan etkinlikleri çoğaltmak*

Aile ve çocuklara bilinç kazandıracak ve yönlendirmesini sağlayacak çalışmalara ilişkin etkinlik sayısı, MEB'e bağlı okullara yapılacak aynı yardım sayısı, performans göstergelerinde eğitim-öğretim hizmeti veren kurum ve kuruluşlar tatil olduğu için okullara yeterli destek verilememiştir (Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020 faaliyet raporu: 209).

4. SONUÇ

Covid 19 sürecinin etkileri dünyada en çok kentsel alanlarda kendini göstermiştir. Bu nedenle kent yönetimlerinin başarılı kriz yönetiminin yanı sıra kentlerin gösterdiği direnç bu sürecin daha kolay atlatılmasına olanak sağlamıştır. Dezavantajlı grup olarak adlandırılan kadın, çocuk, genç, yaşlı, engelli vb. gibi gruplar Covid-19 pandemi sürecinden oldukça fazla etkilenmişlerdir ve belediyelerin dezavantajlı kesimlere yönelik faaliyet/yardımları bunların nitelikleri daha da önemli hale gelmiştir. İncelenen belediyelerin sosyal belediyecilikle ilgili sorumlu birimleri, Kültür ve sosyal işler dairesi başkanlığı, Sosyal hizmetler dairesi başkanlığı, Kadın ve aile hizmetleri dairesi başkanlığı, Sağlık işleri dairesi başkanlığı, Gençlik ve spor hizmetleri dairesi başkanlığı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığıdır.

Bu çalışmaya konu olan TR 32 bölgesindeki (Denizli, Aydın ve Muğla) büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik yaklaşımları değerlendirildiğinde, Denizli büyükşehir belediyesinin dezavantajlı hanelere yönelik mal, ürün ve mali yardımlardan memnuniyet oranı %100 olarak gerçekleşmiştir. Dezavantajlı gruplara yönelik sağlık amaçlı alınan malzeme sayısı, evde sağlık, bakım destek ve hasta nakletme hizmeti sunulan hane sayısı, cenaze evlerine taziye çadırı hizmetinin ulaştırılma oranı, düzenlenen spor kurslarına katılan kişi sayısı hedefin gerçekleşme oranı düşük düzeyde kalmıştır. Bunun nedeni ise Covid-19 nedeniyle hizmete bir süre ara verilmiş ve Denizli büyükşehir belediyesine gelen isteklerin saptanan ölçütlere uygun olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal etkinlik merkezi uygulamalarına katılımı hedefine ulaşılmıştır. Ama konservatuvar, tiyatro ve halk oyunları çalışmalarına katılım hedefi hedeflenen sayının altında kalmıştır. Festival ve fuarlar, etkinlikler, bilgi şöleni, seminerler, hedefine ulaşamamıştır. Covid-19 önlemleri çerçevesinde düzenlenecek programlar iptal edilmiş ancak 83 tane faaliyet gerçekleştirilmiştir. Meslek edindirme kursuna katılan kişi sayısı hedefin üstünde gerçekleşmiştir. Açılan iş kazanımı kursu olarak (el sanatları ve el becerileri kursları) kurs hedef sayısına neredeyse ulaşılmıştır. Desteklenen amatör spor kulüp olarak sayısı hedefinin gerçekleşme oranı çok düşük düzeylerde kalmıştır. Çünkü Covid-19 pandemisinden dolayı amatör spor kulüpleri aktif bir şekilde çalışmamıştır. Yeni çocuk oyun grubu sayısı 5 hedeflenmiş ve bu sayıya ulaşılmıştır.

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden yararlanan yaşlı sayısı, engelli birey sayısı, kadın sayısı, çocuk sayısı, sosyal yardımlardan faydalanan kişi sayısı gibi hedeflenen rakamlarda, sapmalar oluşmuştur. Pandemi nedeniyle sosyal yardımlar artırılmış, hastalığın bulaşma

riskini arttıracığı düşünülerek beslenme ve uygulamalı olarak verilen ilk yardım eğitimleri yapılamamıştır. 2020’de kültür ve sanat faaliyetlerindeki performans göstergelerinde istenilen hedeflere ulaşılmıştır. Atölyeler ve şehir kütüphanesi kurarak düzenlenecek faaliyet, kültür gezisi, görsel sanatlarla alakalı etkinlik sayısına, pandemi nedeniyle vatandaşlarımızı bir araya getirecek geziler ve faaliyetler hedeflenen düzeyde gerçekleştirilememiştir. Yalnızca bir kültür gezisi yapılabildiği görülmüştür. Halk dansları bölümü gibi bölümler eğitim videoları çekmiştir. Amatör liglerin ertelenmesi nedeniyle hedeflenen aynı destek sağlanamamıştır. Eğitim, sanat ve kültürel faaliyetlerde Covid-19 pandemisinde hedeften sapılmıştır. Eğitim-öğretim hizmeti veren kuruluşlar tatil olması nedeniyle okullara yeterli destek verilememiştir.

Aydın büyükşehir belediyesinin terapi merkezlerinde hizmet verilecek kişi sayısı hedef gösterge değerine Covid-19 pandemisi sebebiyle kısmen ulaşılabilmektedir. Hizmet verilecek dezavantajlı kişi sayısı, hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir. İhtiyaç sahiplerinin yakacak yardım taleplerini karşılama oranı, gıda yardım taleplerini karşılama oranı, sıcak yemek yardım taleplerini karşılama oranı, performans göstergelerinde hedeflenen oranlara ulaşılmıştır. Ziyaret edilecek hane sayısında ise Covid-19 pandemisi nedeniyle vatandaşların isteği bağlamında gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir. Tarımsal üretim konusunda desteklenecek hane sayısı performans göstergesine hedeflenen değer üzerinde gerçekleşmiştir. Evde bakım hizmeti verilecek kişi sayısı, cenaze ve hasta nakil hizmeti sayısı performans göstergelerine hedef göstergeye yakın bir şekilde gerçekleşmiştir. İletişime geçilecek engelli sayısı, engelli ulaşımını kolaylaştırıcı düzenleme alanı, erişilebilir araç sayısı, dezavantajlı gruplar için düzenlenecek etkinlik sayısı, performans göstergelerine bakıldığında Covid-19 pandemisi nedeniyle vatandaşlardan gelen istekler doğrultusunda iletişime geçilecek engelli sayısı noktasında hedeflenen sayının üzerine çıkmıştır. Amatör spor kulüplerine verilecek destek oranı, performans göstergesinde hedef göstergeye yakın bir orana ulaşılmıştır. Düzenlenecek spor organizasyonu sayısı performans göstergesinde ise Covid-19 salgını nedeniyle organizasyonlar yapılamadığından hedef gösterge doğrultusunda faaliyet yapılamamıştır. Eğitim ve danışmanlık programlarından yararlanılacak kişi sayısı performans göstergesinde hedef göstergeye kısmen ulaşılmıştır. Kültür ve sanat etkinliklerin sayısı, Covid-19 pandemisi nedeniyle hedef gösterge değerine kısmen ulaşılmış bazı göstergelere ise hedef gösterge doğrultusunda faaliyet yürütülemediği görülmüştür.

Covid-19 sürecinde incelenen büyükşehir belediyelerinin dezavantajlı gruplara yönelik yaptıkları sosyal belediyecilik

faaliyetlerinde artış görülmektedir. Bu artış sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili performans göstergeleridir. Eğitim-öğretim hizmeti veren kurum ve kuruluşlar tatil olduğu için okullara yeterli destek verilememiş ve yüz yüze eğitim yapamaması sebebiyle hedeften sapılmış ve bazı hedef göstergelere hiç ulaşılamamıştır. Spor kulüplerine aynı ve nakdi destek yeterince sağlanamamıştır. Bu pandemi sürecinde kültürel ve sanatsal etkinliklere yönelik performans göstergelerinde sapsamalar olmuştur.

Büyükşehir belediyelerinin dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmetlerini arttırması, yeni gelir kaynakları yaratması, kent bilgi sisteminin geliştirilmesi, sosyal doku envanterinin oluşturulması özellikle Aydın büyükşehir belediyesinde yaşlı nüfusun fazla olmasından dolayı yaşlıların yaşam kalitesini arttırmaya yönelik hizmetlere yönelmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkaya Y.A. ve D. Özkaplan (2019). *Sosyal Belediyecilik Yaklaşımında Dezavantajlı Grupların Yeri: Van Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Kurular Ş. ve G. Yıldız (Ed.), Kamu Politikalarına ‘Sosyal Bakış’ ‘Farklı Disiplinler, Ortak Anlayış, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019: 91-128.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 14, www.echr.coe.int, Madde 14, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (Erişim Tarihi:22 Nisan 2022).
- Aydın Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı. https://aydin.bel.tr/Content/files/StratejikPlanlar/2020-2024_stratejik_plan.pdf (Erişim Tarihi: 2 Ekim 2021) .
- Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020 Faaliyet Raporu, https://aydin.bel.tr/Content/files/Faaliyet_Raporlari/2020_faaliyet_raporu.pdf (Erişim Tarihi: 2 Ekim 2021).
- Denizli Büyükşehir Belediyesi,2020-2024 Stratejik Planı, [stratejik_plan_2020-2024.pdf](https://www.denizli.bel.tr/userfiles/file/2020_Faaliyet_Raporu.pdf) (denizli.bel.tr) (Erişim Tarihi: 2 Ekim 2021).
- Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2020 Faaliyet Raporu, https://www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2020_Faaliyet_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 2 Ekim 2021) .
- Doğaner Gönel, F. (2010). *Kalkınma Ekonomisi*, Efil Yayınevi, Ankara.
- Es, M. (2007). *Kent Üzerine Düşünceler*, Yerel Siyaset Dergisi, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- Etiler N. (2020) *Yerel Yönetimler ve Salgınla Mücadele*, Türk Tabipler Birliği, Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay

Değerlendirme Raporu, 67-73.

Kandemir A., Semiz H., Çarıkçı B. (2018). Tübitak TÜSSİDE, Stratejik Yönetim, PESTLE ve SWOT Analizi, <http://strateji.gantep.edu.tr/upload/files>(Erişim Tarihi: 2 Ekim 2021) .

Kıral B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,15, 170-189.

Koçak, O. ve Kavi, E. (2015). Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik. Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 3(6), 26–49. <https://hakisderg/issue/7580/99509> (Erişim tarihi: 07.09.2021)

Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020-2024 Stratejik Planı, Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı (Mugla.Bel.Tr), 2020_2024 STRATEJİK PLAN yeni_.pdf, (Erişim tarihi:2 Ekim 2021).

Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020 Faaliyet Raporu, MBB 2020 Faaliyet Raporu 20.04.2021.pdf, 2020_faaliyet raporu_pdf (Erişim tarihi:2 Ekim 2021) .

Öztürk Başol R. (2019). Türkiye ve AB Ülkelerinde Yaşlı Nüfusun Görünümü, *KOSBED*, 37, 35 – 46.

Sallan Gül, S. (2018). *Sosyal Politika ve Kentsel Sosyal Hizmetler, içinde Kent, Yönetim ve Kültür: Kent /1173874.*

Yaşamında İnsan, LAP LAMBERT Academic Publishing.

Toprak Z. (2016). *Kent Yönetimi ve Politikası*, Siyasal Kitabevi, Ankara.

TC Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, İnsan Hakları Eylem Planı. <https://inhak.adalet.gov.tr/>, (Erişim tarihi: 23 Nisan 2022).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması, 2005, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?suruml d=164&turl d=7/> (Erişim tarihi: 6 Kasım 2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İş gücü Araştırması 2018, 2019, <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 6 Kasım 2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İş gücü İstatistikleri, 2020, <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 6 Kasım 2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Bölgesel İstatistikleri, 2020, <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 6 Kasım 2021).

5393 Sayılı Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr>, Erişim tarihi: 6 Kasım 2021).

© 2019 & 2022 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license. (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).